

Олексій МАЗУРІН,

orcid.org/0000-0002-5817-7453

ад'юнкт кафедри гуманітарних наук

Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

(Львів, Україна) ctrslviv@gmail.com

ТАНКИ «АБРАМС» У ВЕЙКО – ЧОМУ І ЯК ЗБРОЙНІ СИЛИ США БУЛИ ЗАСТОСОВАНІ У ПРОТИСТОЯННІ З ТОТАЛІТАРНОЮ СЕКТОЮ «ГІЛКА ДАВИДОВА»

Історія розвитку збройних сил провідних країн світу на зламі XX–XXI ст. демонструє, що армії регулярно застосовувалися державною владою для виконання правоохоронних завдань. Подібне залучення військових підрозділів, як правило, не залишалося поза увагою громадськості, викликало дебати щодо правових рамок, доцільності та політичних ризиків виконання армією поліцейських функцій.

У даній статті аналізується один із таких резонансних випадків – облога Маунт-Кармел – збройне протистояння між сектою «Гілка Давидова» та федеральною владою США, що відбулося у штаті Техас поблизу міста Вейко 1993 року. У статті висвітлено, що, хоча роль основних виконавців у ході протистояння виконували підрозділи Бюро алкоголю, тютюну та вогнепальної зброї (БАТФ) та Федерального бюро розслідувань (ФБР), критично важливу роль відіграло і сприяння Збройних сил (ЗС) США. Інструктори «Зелених беретів» проводили вузькоспеціальні тренування персоналу БАТФ із захищення будівель при підготовці до штурму Маунт-Кармел. Збройні сили надали найсучасніше на той момент військове секретне обладнання, включаючи експериментальні системи спостереження та секретні військові засоби приглушення супутникового сигналу. ФБР отримало у своє розпорядження техніку, яка використовується в бойових діях – Бойові машини «Бредлі» та танки «Абрамс». Попри масштаб залучення силових і технічних ресурсів, штурмові дії у Вейко завершилися загибеллю людей.

Автор узагальнює критичні коментарі дослідників подій у Вейко та погляди урядових розслідувачів щодо характеру військової допомоги і доцільності використання військових ресурсів у вирішенні правоохоронних завдань. Розглянуто зауваження, які стосуються правомірності залучення військових підрозділів відповідно до ключового Закону США про Posse Comitatus, який жорстко лімітує застосування армії для здійснення поліцейських функцій. Операції у Маунт-Кармел є переконливою історичною ілюстрацією можливості розмиття меж між функціями поліції і армії; цей приклад важливий для розуміння ризиків застосування збройних сил у виконанні внутрішньодержавних силових завдань сьогодні.

Ключові слова: *Збройні сили США, поліцейські операції, правоохоронні органи, релігійна секта, Маунт-Кармел, ФБР, Бюро алкоголю, тютюну та вогнепальної зброї.*

Oleksii MAZURIN,

orcid.org/0000-0002-5817-7453

Doctoral student at the Department of Humanities

Hetman Petro Sahaidachnyi National Ground Forces Academy

(Lviv, Ukraine) ctrslviv@gmail.com

THE ABRAMS TANKS IN WACO – WHY AND HOW THE US ARMED FORCES WERE USED IN A CONFLICT WITH THE BRANCH DAVIDIANS APOCALYPTIC CULT

The history of the armed forces in the world's leading countries forces at the turn of the XX-XXI centuries reveals a recurring pattern of state authorities deploying these forces for law enforcement tasks. This practice has not been without consequences, drawing considerable attention from the public and sparking debates concerning legal frameworks, appropriateness, and the political ramifications of entrusting police functions to military units. This article analyzes the Mount Carmel siege, a high-profile case of armed confrontation between the Branch Davidians sect and the US federal authorities that took place in the state of Texas near the city of Waco in 1993. The article highlights that, although the ATF and the FBI were the main actors in the confrontation, the US Armed Forces were also involved in support operations under the nexus of «the War on Drugs». In the lead-up to the Mount Carmel raid, Green Beret instructors played a crucial role in providing ATF personnel with specialized training focused on building clearance techniques. Later the US Armed Forces provided to the FBI hostage rescue team the most advanced sophisticated military equipment available at the time, including experimental surveillance robots and a secret satellite signal jammer. The US Department of Defense approved the FBI's request for the provision of weapons and military vehicles originally designed for combat actions such as

Bradley Fighting Vehicles and M1A1 Abrams tanks. Notwithstanding the extent of force and technical resources utilized, the siege and assault at Waco culminated in a failure and resulted in a significant loss of life.

The author summarizes scholars' critical comments on the events at Waco and government investigators' views on the nature of military assistance and the appropriateness of using military resources to solve law enforcement problems, as well as legal views on the legitimacy of domestic military involvement under the US Posse Comitatus Act. The Mount Carmel siege provides a compelling historical illustration of the blurred boundaries between police and armed forces, offering valuable insights into the contemporary domestic roles of the military.

Key words: US Armed Forces, police operations, law enforcement, religious cult, FBI, ATF.

Постановка проблеми. Облога Вейко є одним із найяскравіших історичних прикладів застосування армії у вирішенні силових внутрішньодержавних завдань. Вивчення причин та способу залучення військових підрозділів до довготривалого і резонансного протистояння із озброєною сектою дає можливість передбачити суспільно-політичні ризики застосування спеціалістів збройних сил у ході поліцейських операцій та оцінити ефективність подібного військового сприяння. Це питання сьогодні набуває особливої ваги в контексті появи нових загроз державній безпеці та у пошуку відповідних інструментів реагування на такі загрози із використанням силових структур. Це, зокрема, стосується реалій ведення російською федерацією гібридної війни на гуманітарному та релігійному напрямках.

Аналіз досліджень та публікацій. Події у Вейко знайшли широке висвітлення в наукових працях у галузях психології, релігієзнавства, соціології, правознавства, кримінології, теорії ведення перемов. Крім того, трагедія, якою завершився штурм Маунт-Кармел, залишила вагомий слід у масовій культурі і залишається актуальною темою сьогодні (наприклад: Dowdle, 2023). Однак у контексті історії внутрішньодержавного застосування армії події Вейко досліджені мало. Стюарт Райт (Wright, 1999) – американський професор соціології з Університету Ламара в Бомонті, є автором книг та численних публікацій присвячених подіям у Вейко, однак він здебільшого акцентує увагу на аналізі діяльності правоохоронних органів. Виділити можна дослідження Девіда Копеля і Пола Блекмана (Kopel & Blackman, 1996), які присвячені феномену мілітаризації правоохоронних агентств у США. Дослідник із Каліфорнійського Університету Жан Розенфельд (Rosenfeld, 2001) зосереджується на правових нюансах застосування військових підрозділів. Ключовими джерелами дослідження є матеріали урядових та відомчих розслідувань (US Department of the Treasury, 1993; US Department Of Justice, 1993), слухань у Конгресі США та спеціальне розслідування сенатора Джона Данфорда (Danforth, 2000).

Мета статті – проаналізувати, яким чином, на яких підставах, в яких формах Збройні сили

США були задіяні в ході облоги і штурму Центру Маунт-Кармел федеральними правоохоронними структурами: БАТФ Міністерства фінансів США та ФБР Міністерства юстиції США; розглянути основні ризики внутрішньодержавного застосування військ, що яскраво виявилися у ході невдалої операції із затримання озброєних членів секти «Гілка Давидова».

Виклад основного матеріалу. Хід подій облоги. Облога розпочалася 28 лютого 1993 року, коли агенти БАТФ спробували на виконання судового ордеру здійснити обшук у Центрі Маунт-Кармел, штаб-квартирі релігійної секти «Гілка Давидова». Ордер був отриманий на підставі перевіреної інформації про те, що секта зберігає велику кількість нелегальної зброї. Коли підрозділи БАТФ прибули із ордером, сектанти відкрили по них вогонь. В результаті невдалої спроби штурму будівлі загинули четверо агентів БАТФ і шестеро членів секти. Цей інцидент став початком 51-денного протистояння між сектою і правоохоронними органами, в тому числі ФБР, яке перебрало на себе провідну роль в операції. «Гілка Давидова» на чолі зі харизматичним лідером Девідом Корешем забарикадувалася всередині комплексу, в якому знаходилися жінки і діти, а також зброя і боєприпаси. Переговори між ФБР і «Гілкою Давида» тривали кілька тижнів, але врешті-решт були зірвані. 19 квітня 1993 року ФБР розпочало останній штурм комплексу без застосування стрілецької зброї. Планувалося за допомогою бронетехніки запустити в будівлю сльозогінний газ та змусити членів «Гілки Давидової» покинути приміщення. Під час операції спалахнула влаштована сектантами пожежа, яка швидко охопила комплекс. 75 «давидіанців» (з них 25 – діти), включно з Корешем, загинули у вогні, і лише дев'ятеро вижили та постали перед судом (US Department Of Justice, 1993).

Застосування Збройних сил США. Історично в США існує загальний принцип, згідно з яким ЗС заборонено брати участь в операціях з охорони правопорядку. Конгрес закріпив цей принцип у Законі про Posse Comitatus в 1878 році. Винятки, коли використання армії дозволяється, прописані в окремих законах, що надають пре-

зиденту повноваження застосовувати війська під час громадських заворушень або повстань (Elsea, 2018: 31–32). Закон про Військову співпрацю з цивільними правоохоронними органами (Pubic Law 97-86, 1981) став таким винятком. Цим законом у 1981 році президент США Рональд Рейган дозволив надавати військову допомогу для підтримки внутрішніх операцій по боротьбі з наркотиками, не порушуючи при цьому *Posse Comitatus*. Закон приймався, як необхідна міра для початку «Війни із наркотиками» – загальнонаціональної кампанії, якою Рейган намагався покласти край стрімкому поширенню наркотиків в Америці (Hodges, 1997: 11).

Можливість застосовувати допомогу ЗС використало БАТФ у пошуках ресурсів для організації рейду у Маунт-Кармел. Як видно із розслідування Міністерства фінансів США, представники БАТФ з'ясували, що зможуть отримати в рамках спеціальних урядових програм неоплачувану допомогу від Національної гвардії (НГ) і ЗС у випадку доведеного «зв'язку із наркотиками». Після цього БАТФ провело додаткове розслідування, яке виявило ймовірну нелегальну лабораторію із виробництва метамфетаміну в Маунт-Кармел. На запит БАТФ у період з 6 січня по 25 лютого літаки-розвідники Національної гвардії здійснили шість спостережних польотів над штабом секти. Знімки в інфрачервоному спектрі виявили джерело тепла, яке було розтлумачено як ознака роботи обладнання для виробництва наркотичних засобів (US Department of the Treasury, 1993: 30, 211–213). Таким чином «зв'язок із наркотиками» був встановлений. Відповідно, з'явилася підстава для звернення до МО США за безплатною допомогою. Що і було виконано.

БАТФ розглядало ймовірність опору від послідовників Кореша, які протягом тривалого часу збирали у своєму штабі арсенал стрілецької зброї. Зважаючи на це, БАТФ звернулося до Командування Сил спеціальних операцій Сухопутних військ США із запитом про отримання військової підготовки, навичок дій в умовах, коли по агентах ведеться вогонь. Командування із правових міркувань відхилило запит на проведення військових тренінгів із ведення ближнього бою, однак погодилося організувати обмежений курс щодо операцій у міській місцевості. Навчання агентів БАТФ було доручено спецпідрозділу «Альфа-381» з Форт-Брегга, відомому як «Зелені Берети». Для проведення навчань військовослужбовці спецназу побудували тренувальний комплекс у Форт-Худ. Макети будівель створювались на основі аерофотознімків з літаків-розвідників, і відтворювали

архітектуру Маунт-Кармел. Самі навчання включали в себе методику зачищення кімнат, використання вибухових засобів для проникнення в приміщення, застосування світлошумових гранат. Під час тренувань агентів БАТФ з 25 по 27 лютого «Зелені Берети» навіть діяли у ролі умовного противника (Danforth, 2000: 35–36). Підготовка включала в себе також техніку штурму із переносними драбинами, проникнення через вікна, тактичну медицину, курс стрільби (US Department of the Treasury, 1993: 73). Дослідниками висувуються також припущення, що «Зелені Берети» допомагали створювати план штурмової операції (Korrel & Blackman, 1996: 630).

Перед штурмом БАТФ намагалося отримати від Міністерства оборони США сім бойових машин «Бредлі». Однак цей запит було відхилено (Rosenfeld, 2001: 175). У той же час БАТФ отримало у розпорядження від НГ штату Техас три вертольоти, які під час штурму повинні були відволікати на себе увагу «давидіанців». У ході самого штурму ці вертольоти несподівано опинилися під прицілним вогнем, тож були вимушені покинути зону проведення операції (US Department of the Treasury, 1993: 213).

1 березня 1993 року, після першого невдалого штурму, командування операцію перейняло на себе ФБР. До операції було залучено 668 агентів і службовців Бюро. Група перемовників здійснювала телефонні перемовини із «давидіанцями». Паралельно з цим Команда звільнення заручників взяла під контроль територію ранчо Маунт-Кармел. Ця команда ФБР була створена для порятунку громадян США за кордоном і пройшла підготовку у спецпідрозділу ЗС США «Дельта Форс». (Korrel & Blackman, 1996: 636). Після отримання контролю над операцією ФБР звернулися до НГ та ЗС США з проханням надати масштабну, безоплатну військову допомогу. Проведення масштабних військових тренувань не відповідало директивам МО США, але надання військового обладнання було дозволено. В результаті ФБР отримало десять бойових машин «Бредлі», два танки М-1А1 «Абрамс», п'ять інженерних машин М728 та інші транспортні засоби. Для участі в невоєнній операції з техніки необхідно було демонтувати усю додаткову зброю, але достовірних підтверджень такої дії не було зафіксовано (Rosenfeld, 2001: 177; Danforth, 2000: 38). Потреба у БМП «Бредлі» пояснювалася міркуваннями безпеки агентів. Під час першого штурму деякі агенти БАТФ були поранені осколками гранат, крім того, у членів «Гілки Давида» були крупнокаліберні штурмові гвинтівки. Коли Кореш повідомив перемовникам, що

має засоби для знищення БМП, з'явилася необхідність у техніці із сильнішим бронезахистом – танках та інженерних машинах на базі танка (Kopel & Blackman, 1996: 639). Саме M728 зі спеціальними аерозольними розпилювачами були використані в ході фінального штурму 19 квітня для закачування газу в середину резиденції «Гілки Давидової» (House of Representatives, 2000).

ФБР отримали від ЗС, в тому числі від Командування Сил спеціальних операцій, велику кількість іншого обладнання: боєприпаси, розвідувальні пристрої, тепловізори, секретні системи наземного зондування, камери дистанційного спостереження, міношукачі, прожектори, протигазу, окуляри нічного бачення, колючий дріт, намети, польові ліжка, генератори та медикаменти (Danforth, 2000, с 38). Команда звільнення заручників також одержала 40-мм гранатомети M79 і близько 400 снарядів «Ferret» із зрідженим газом CS (House of Representatives, 2000). ЗС США надали також експериментальне високотехнологічне обладнання – роботів спостереження. Секретний пристрій Повітряних сил США для глушіння супутникового сигналу використовувався ФБР, щоб перекрити доступ «давидіанцям» до телебачення та для проведення психологічних операцій, спрямованих на те, щоб змусити сектантів здатися (Walsh & Leiby, 1999).

Хоча представники Сил спеціальних операцій заперечували свою присутність у Вейко (N.Y.T. Staff, 1994), було встановлено, що військовослужбовці НГ та «Зелені Берети» були присутні і під час облоги. Дані розслідувань різняться, зокрема, називаються цифри 10 осіб (Danforth, 2000) та 15 осіб (US Department Of Justice, 1993). Інформація про посади та обов'язки деяких військовослужбовців, які були одягнені у цивільне вбрання, залишилася під грифом секретності (Rosenfeld, 2001:178). Про інших відомо, що їх завдання полягали у обслуговуванні військової техніки та обладнання. Частина військового персоналу була присутня як спостерігачі. Вони мали зібрати та вивчити досвід того, як ФБР провело операцію зі звільнення заручників у забарикадованому приміщенні, використовуючи обладнання спецназу (Danforth, 2000: 37). Також є дані про присутність двох військовослужбовців SAS – підрозділу Сил спеціальних операцій ЗС Великої Британії, чия роль достовірно невідома (Wright, 1999: 59; Neville, 2016: 10).

19 квітня 1993 року ФБР та БАТФ провели шестигодинний штурм без застосування зброї, але під стрілецьким огнем з боку «давидіанців», які відмовилися здаватися. Під час штурму ФБР дове-

лося двічі змінювати тактику – від поступового до швидкого введення газу всередину приміщень та від обмеженого до масштабного руйнування стін будівлі військовою технікою (рис. 1). Аналізуючи жорсткий характер штурму, дослідники акцентують увагу на очевидній військовій тактиці дій представників ФБР, яка жодним чином не вписується в характеристику «порятунок заручників» (Wright, 1999: 58-59; Rosenfeld, 2001: 179). Попри оснащення агентів ФБР на рівні бойового підрозділу та застосування найпереводіших технологій, операція у Вейко стала очевидним провалом правоохоронних служб, трагедією, яка забрала людські життя та підірвала довіру суспільства до методів роботи силових структур США.

Розслідування і критика залучення Збройних сил США. Безпрецедентне збройне протистояння у Вейко викликало широкий резонанс в американському суспільстві. Громадськість вимагала встановити відповідальних за невдачу операцію, що спричинила смерть людей, та запобігти подібних інцидентів у майбутньому (Pressley A. & Harris, 1995).

За результатами розслідування, Комітети Конгресу 2 серпня 1996 року опублікували звіт, у якому дії ФБР були визнані «безвідповідальними». В той же час порушень закону з боку армії не було знайдено: «Діяльність військовослужбовців служби у підготовці БАТФ та у підтримці діяльності ФБР під час протистояння не порушувала Закон про Posse Comitatus, оскільки їхні дії не становили безпосередньої участі у правоохоронній діяльності уряду» (House of Representatives, 1996). Конгресмени, що розглядали нові додаткові докази 28 грудня 2000 року, також не виявили доказів порушення закону з боку армії: «Представники

Рис. 1. Застосування танку «Абрамс» в ході штурму комплексу

Командування Сил спеціальних операцій США були присутні, але наявні докази вказують на те, що вони діяли лише як спостерігачі і технічний персонал». Крім того, було з'ясовано, що армійське командування послідовно відмовлялося оцінювати запропонований ФБР план операцій на 19 квітня, оскільки така підтримка зробила б їх безпосередніми учасниками планування арешту «Гілкі Давида», а отже, порушила б Закон про *Posse Comitatus* (House of Representatives, 2000).

В 1999 році Колишній сенатор від штату Міссурі Джон Данфорд був призначений Генеральним прокурором, щоби провести «агресивне і незалежне розслідування» рейду і дати громадськості відповідь, чи винен федеральний уряд у вбивстві людей, чи відбувалося приховування фактів (Vise & Adams, 1999). У фінальному звіті Данфорд дійшов висновку, що «ЗС США не порушили жодного цивільного чи кримінального закону у зв'язку з їхніми діями у Вейко» (Danforth, 2000: 34). Цілковито безпідставними виявилися звинувачення, щодо того, що військовослужбовці вели вогонь по будівлям Маунт-Кармел з вертольотів, проникали на територію комплексу, розмістили вибухові пристрої в комплексі, пропонували викрасти Кореша (Danforth, 2000: 33). Данфорд визнав такими, що відповідають межах законів, надання технічного обладнання та рівні проведення спеціальної підготовки агентів «Зеленими Беретами». Підтверджена була і доцільність виділення важкоброньованої техніки, лише вона могла захистити агентів ФБР від сектантів, озброєних кулеметами і гранатометами. ЗС США були єдиною в країні організацією, яка мала таке обладнання у своєму розпорядженні (Danforth, 2000: 34–42).

Незважаючи на те, що дії ЗС були визнані такими, що відповідають законам США, участь армії в подіях у Вейко залишала багато місця для критики. Зокрема, питання стосувалися того, чи сфабрикувало БАТФ дані про виробництво наркотиків «Гілкою Давида» з метою отримати військову підтримку. Чи повинне було військове відомство вимагати більш ґрунтовних доказів і підстав існування нарколабораторії, аніж суперечливі інфрачервоні знімки? Копел і Блекман стверджують, що «військові повинні були знати, що заява про наркотики була лише прикриттям; БАТФ висунуло ці твердження лише після того, як Бюро повідомили про користь від такого звинувачення» (Kopel & Blackman, 1996: 625). Крім того, агенти БАТФ відкрито ігнорували заходи безпеки, які вимагаються при загрозі контакту із хімічними речовинами. Наприклад, не тільки не зробили необхідний запит на отримання костюмів хіміч-

ного захисту, але й планували користуватися світлошумовими гранатами, які могли б спричинити потужний вибух у хімічній лабораторії (Kopel & Blackman, 1996: 625–626). Розенфельд розкритикував програму тренувань, які проводили «Зелені Берети» для агентів БАТФ. Дослідник вважає, що курси ведення ближнього бою (в яких було відмовлено) і курси операцій у міській місцевості (які були надані агентам БАТФ) є дуже схожими за змістом. Заміна одного курсу на інший була лише формальною заміною назв – агенти БАТФ вивчали військові техніки із зачищення будівель. Зменшення обсягів тренування, фактично, було лише зменшенням терміну підготовки до декількох днів замість потрібних декількох тижнів чи місяців (Rosenfeld, 2001: 175). Не залишилися поза увагою дослідників і кількість та різновиди озброєння, зокрема військових штурмових гвинтівок, 40-мм гранатометів та бронебійних боеприпасів, що отримали федеральні агенти з резервів МО США. Однак факт використання важкої бронетехніки викликав особливе занепокоєння. Копел і Блекман вважають, що танки за жодних обставин на мали б застосовуватися у заходах відновлення правопорядку. «Це техніка, яка використовується для нападу на ворожі країни, але не проти американців, навіть якщо вони порушують закон» (Kopel & Blackman, 1996: 657–658).

Під питанням опинився і сам зміст «Війни із наркотиками», яка стала сприйматися, як добре профінансована агресивна кампанія уряду США із застосуванням армії проти ворога як ззовні, так і всередині США. Крім того, по завершенні Холодної війни військове відомство перетворювалося на крупного внутрішньодержавного донора зброї. Конгрес дозволяв передачу надлишкового військового обладнання та правоохоронним органам для використання у боротьбі з наркотиками за зниженою вартістю, а іноді навіть безкоштовно (Kopel & Blackman, 1996: 654).

Події у Вейко – це наочний прикладом, як в ході «Війни із наркотиками» відбувалося розмиття межі між військовими і цивільними ролями всередині правоохоронних органів. Тим не менш реформи, які відбулися після провалу облоги у Вейко, призвели до більшої мілітаризації правоохоронців. Було визнано доцільним розширити чисельність спецпідрозділів у ФБР (Heumann, 1993). Міністерство юстиції, зокрема, вирішило «врахувати досвід армії США у створенні задовільного антитерористичного потенціалу при розробці власної організації для проведення масштабних правоохоронних операцій» та прийшло до висновку, що агенти БАТФ потребують якіс-

нішої підготовки із залученням військового спецназу «Дельта Форс», розвитку програми тактичної медицини, отримання у своє розпорядження кращого озброєння та технічних засобів (US Department of the Treasury, 1993: 277, 364, 372).

Висновки. Облога Вейко протягом багатьох років залишалася суперечливою темою і предметом численних дебатів і розслідувань. В контексті участі ЗС США, яка на державному рівні була визнана законною та доцільною, яскраво постала низка пересторог щодо підтримки армією правоохоронних агентств. Найголовніша з них – загроза надмірного застосування сили, зокрема надання важкої військової техніки та секретного армійського обладнання для проведення правоохоронної операції. Військова тактика, що розроблена для ведення воєнних дій і спрямована на фізичне знищення ворога, не може вважатися ефективною основою в поліцейських операціях. Ескалація насильства, яка може трапитися в операціях такого типу, також створює загрозу виходу силових структур за межі закону.

Можна припустити, що саме наявність та обсяг військових засобів, які опинилися у розпорядженні БАТФ та ФБР, багато в чому визначили характер протистояння у Маунт-Кармел. Важко очікувати, що добре озброєна група представників силового відомства після тижнів протистояння

схилитиметься до дипломатичного вирішення кризової ситуації. Цей історичний урок полягає у знаходженні розумного балансу між ефективністю та потенційними ризиками при визначенні обсягів, типу, специфіки військової допомоги правоохоронним органам. Важливим важелем стримування в цьому контексті виступає законодавча заборона представникам ЗС США здійснювати планування та оцінювання правоохоронних операцій. Ця норма дозволяє максимально уникнути ризиків, що охорона правопорядку будуватиметься на засадах «військового світосприйняття» та жорстких тактичних силових рішень.

Чим досвід облоги у Вейко може бути корисний сьогодні? Сама схема протистояння на кожному етапі, вибір моделей вирішення конфлікту, аналіз кризових ситуацій можуть стати унікальною основою для створення сценаріїв для проведення практичних тренувань із міжвідомчої взаємодії, відносин з громадськістю, організації переговорів, збору та аналізу даних. Не виключено, що конфлікт за схожою схемою зможе виникнути або бути штучно створений для дестабілізації суспільства в будь-якій країні світу. Тому розгляд досвіду подій в Маунт-Кармел, дозволяє оцінити ризики і доцільність застосування спроможностей ЗС як у протидії актам тероризму, так і у вирішенні внутрішньодержавних проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Danforth C. J. Final Report to the Deputy Attorney General concerning the 1993 Confrontation at the Mt. Carmel Complex Waco, Texas, 2000. 198 с. URL: <https://www.apologeticsindex.org/pdf/finalreport.pdf>
2. Dowdle J. E. Waco: The Aftermath. Paramount Network, 2023.
3. Elsea J. K. The Posse Comitatus Act and related matters: The use of the military to execute civilian law. Congressional Research Service. Library of Congress, 2018. 73 с.
4. Heymann P. B. Lessons of Waco: Proposed changes in federal law enforcement. US Department of Justice. Washington, D.C., 1993. 34 с.
5. Hodges A. E. The role of the United States military in counterdrug operations in the year 2000. U. S. Army Command and General Staff College. Fort Leavenworth, 1997. 74 с. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA332018>
6. House of Representatives. Investigation into the activities of federal law enforcement agencies toward the Branch Davidians. Thirteenth report by the Committee on Government Reform and Oversight. U.S. Government Publishing Office. Washington, DC., 1996. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CRPT-104hrpt749/html/CRPT-104hrpt749.htm>
7. House of Representatives. The Tragedy at Waco: New evidence examined. Eleventh report by the Committee On Government Reform. Government Publishing Office. Washington, DC. 2000. URL: <https://www.congress.gov/congressional-report/106th-congress/house-report/1037/1>
8. Kopel D. B., Blackman, P. M. Can Soldiers Be Peace Officers – The WACO Disaster and the Militarization of American Law Enforcement. *Akron Law Review*. 1996. Вип. 30 (4). С. 619–659
9. Neville L. The SAS 1983–2014. Bloomsbury Publishing, 2016. 65 с.
10. N.Y.T. Staff. F.B.I. Agent Tells Jury About Tanks in Sect Raid. *The New York Times*, 1994. URL: <https://www.nytimes.com/1994/02/10/us/fbi-agent-tells-jury-about-tanks-in-sect-raid.html>
11. Pressley A. Harris J. Clinton Joins Democratic Offensive On Waco. *Washington Post*, 1995. URL: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1995/07/21/clinton-joins-democratic-offensive-on-waco/084b7bf7-be68-45b6-a58c-bd63620c4f2c/>
12. The Military Cooperation with Civilian Law Enforcement Agencies Act. Розділ 18 Закону США № 97-86 від 1 грудня 1981 р. URL: <https://uscode.house.gov/statutes/pl/97/86.pdf>
13. Rosenfeld J. E. The use of the military at WACO: The Danforth Report in context. *Nova Religio*, 2001. № 5 (1). 171–185 сс. doi: 10.1525/nr.2001.5.1.171

14. US Department Of Justice. Report on the events at Waco, Texas February 28 To April 19, 1993. Washington, D.C., 1993. URL: <https://www.justice.gov/archives/publications/waco/report-deputy-attorney-general-events-waco-texas>
15. US Department of the Treasury. Report of the Department of the Treasury on the Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms Investigation of Vernon Wayne Howell also known as David Koresh. Washington, D.C., 1993. 534 c.
16. Vise D., Adams L. Danforth Promises Aggressive Waco Probe. *Washington Post*, 1999. URL: <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/daily/sept99/danforth10.htm>
17. Walsh E., Leiby R. Reno, Angry, Vows to Press FBI on Waco. *Washington Post*, 1999. URL: <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/daily/aug99/reno27.htm>
18. Wright S. A. Anatomy of a government massacre: Abuses of hostage-barricade protocols during the Waco standoff. *Terrorism and Political Violence*, 1999. № 11(2). С. 39–68. doi:10.1080/09546559908427503

REFERENCES

1. Danforth, C.J. (2000). *Final Report to the Deputy Attorney General concerning the 1993 Confrontation at the Mt. Carmel Complex Waco, Texas*. URL: <https://www.apologeticsindex.org/pdf/finalreport.pdf>
2. Dowdle, J.E. (Director, developer) (2023) *Waco: The Aftermath*. Paramount Network.
3. Elsea, J. K. (2018). The Posse Comitatus Act and related matters: The use of the military to execute civilian law. *Congressional Research Service*. Library of Congress. 73 p.
4. Heymann, P. B. (1993). *Lessons of Waco: Proposed changes in federal law enforcement*. US Department of Justice. Washington, D.C. 34 p.
5. Hodges, A. E. (1997). *The role of the United States military in counterdrug operations in the year 2000*. U. S. Army Command and General Staff College. Fort Leavenworth, 74 p. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA332018>
6. House of Representatives. (1996). *Investigation into the activities of federal law enforcement agencies toward the Branch Davidians*. Thirteenth report by the Committee on Government Reform and Oversight. U.S. Government Publishing Office. Washington, DC. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CRPT-104hrpt749/html/CRPT-104hrpt749.htm>
7. House of Representatives. (2000). *The Tragedy at Waco: New evidence examined*. Eleventh report by the Committee On Government Reform. Government Publishing Office. Washington, DC. URL: <https://www.congress.gov/congressional-report/106th-congress/house-report/1037/1>
8. Kopel, D. B., & Blackman, P. M. (1996). Can Soldiers Be Peace Officers – The WACO Disaster and the Militarization of American Law Enforcement. *Akron Law Review*: Vol. 30 (4). pp. 619–659
9. Neville, L. (2016). *The SAS 1983–2014*. Bloomsbury Publishing. 65 p.
10. N.Y.T. Staff, (1994). F.B.I. Agent Tells Jury About Tanks in Sect Raid. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/1994/02/10/us/fbi-agent-tells-jury-about-tanks-in-sect-raid.html>
11. Pressley, A. & Harris, J. (1995). Clinton Joins Democratic Offensive On Waco. *Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1995/07/21/clinton-joins-democratic-offensive-on-waco/084b7bf7-be68-45b6-a58c-bd63620c4f2c/>
12. Pubic Law 97-86. (1981) Chapter 18. The Military Cooperation with Civilian Law Enforcement Agencies Act. URL: <https://uscode.house.gov/statutes/pl/97/86.pdf>
13. Rosenfeld, J. E. (2001). The use of the military at WACO: The Danforth Report in context. *Nova Religio* 5 (1): 171–185 pp. doi: 10.1525/nr.2001.5.1.171
14. US Department Of Justice. (1993). *Report on the events at Waco, Texas February 28 To April 19, 1993*. Washington, D.C. URL: <https://www.justice.gov/archives/publications/waco/report-deputy-attorney-general-events-waco-texas>
15. US Department of the Treasury. (1993). *Report of the Department of the Treasury on the Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms Investigation of Vernon Wayne Howell also known as David Koresh*. Washington, D.C. 534 p.
16. Vise D.A. & Adams L. (1999) Danforth Promises Aggressive Waco Probe. *Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/daily/sept99/danforth10.htm>
17. Walsh E. & Leiby R. (1999) Reno, Angry, Vows to Press FBI on Waco. *Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/wp-srv/national/daily/aug99/reno27.htm>
18. Wright, S. A. (1999). Anatomy of a government massacre: Abuses of hostage-barricade protocols during the Waco standoff. *Terrorism and Political Violence*, 11(2), 39–68. doi:10.1080/09546559908427503